

Розробник: Каблова Тетяна Борисівна, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності

Викладач: Каблова Тетяна Борисівна, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол від 08.08 2018 року № 10

Завідувач кафедри (Т. Б. Каблова)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано)

08.08.2018 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) (О. М.Олексюк)

(підпис)

на 20__ / __ Робочу програму перевірено

__ . __ .2018 р.

Заступник директора (А.О. Таранник)

(підпис)

Пролонговано:

на 2019/2020 н. р. (Каблова Т.Б.), «29» 08 2019 р.,
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н. р. _____ (_____), «__» __ 20__ р.,
(підпис) (ПІБ)

а 20__ /20__ н. р. _____ (_____), «__» __ 20__ р.,
(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н. р. _____ (_____), «__» __ 20__ р.,
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання – денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	II	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів з розподілом:		
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	28	28
модульний контроль	4	4
семестровий контроль	15	15
самостійна робота	13	13
форма семестрового контролю	-	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни – опанувати основні етапи розвитку фортепіанного мистецтва в контексті інструментального виконавства

сформувати у студента наступні компетентності:

Загальні:

Світоглядна: здатність діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю; знання і розуміння предметної області професії; загальнокультурна ерудиція, усвідомлення значущості історичного досвіду людства для особистісного розвитку; здатність бути критичним та самокритичним.

Громадянська: здатність діяти на підставі етичних суджень; здатність здійснювати свідомий соціальний вибір та застосовувати демократичні технології прийняття рішень; здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження, національної та культурної приналежності.

Комунікативна: здатність до усного та письмового спілкування рідною мовою; здатність спілкуватися другою (іноземною) мовою; здатність до міжособистісного спілкування та взаємодії, до емоційної стабільності, толерантності, вміння працювати в команді.

Інформаційна: здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел для розв'язання конкретних завдань; використовувати

інформаційні та комунікаційні технології у соціальній та професійній діяльності.

Самоосвітня: здатність навчатися та самонавчатися; здатність до самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію; прагнення до професійного лідерства та успіху.

Універсальна: здатність до планування та розподілу часу; здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми; здатність застосовувати знання на практиці; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність адаптуватися та діяти в нових ситуаціях і впоратися з тиском.

Фахові:

Мистецтвознавча: здатність розуміти базові закономірності музичного мистецтва, його художньо-естетичну природу та діалогічний зв'язок з іншими видами мистецтв; усвідомлювати логіку історико-стильового розвитку музичного мистецтва.

Музично-теоретична: здатність послуговуватися знанням з теорії та історії музики в процесі інтерпретування, виконання музичних творів та викладання музичного інструмента; усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань в галузі музичного мистецтва; уміння оперувати спеціальною термінологією у професійній діяльності.

Інформаційно-технологічна: здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках; уміння послуговуватися мультимедійними програмами з обробки аудіо та відео, працювати з мікрофоном, звукопідсилювальною та звуковідтворювальною апаратурою; здійснювати постійний зв'язок із засобами масової інформації з метою просвітництва, популяризації музичної культури, у тому числі з використанням можливостей сучасних медіа

Методична: володіння методиками навчання гри на музичному інструменті; обізнаність у навчально-педагогічному та виконавському репертуарі та володіння методами роботи над творами різної форми, жанру, стилю, виконавського складу; готовність застосовувати новітні підходи музичної педагогіки та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями інструментального виконавства.)

3. Результати навчання за дисципліною –

студент повинен:

- мати сформований світогляд, активну громадянську позицію та загальну культуру;
- бути здатним орієнтуватися у складних процесах становлення і розвитку європейського струнного виконавства від витоків до сучасності та розуміння основних художніх тенденцій цих процесів;

- володіти системою знань специфіки та розвитку основних виконавських шкіл, виконавського стилю представників цих шкіл; розуміти тенденції їх розвитку, уміти формувати ефективні методи виконавської майстерності інструменталіста;
- уміти аналізувати, виокремлюючи кращі зразки професійного виконання, для подальшого використання у виконавській та педагогічній діяльності;
- використовувати індивідуальне творче мислення у процесі інтерпретації музичного твору, бути спрямованим на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію;
- бути здатним до ефективного використання інформаційних технологій у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

- Здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності.
- Готовність до планування й організації виконавського та педагогічного процесу, концертних програм і культурно-мистецьких проєктів.
- Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу,
- Демонстрація володіння музично-аналітичними навичками для жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план навчання

Назва змістових модулів, тем	У сь ог о	Розподіл годин між видами Робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
III семестр. Змістовий модуль 1.							
Розвиток фортепіанного мистецтва від витоків до другої половини XVIII ст.							
Тема 1. Клавірне мистецтво XVI- XVII ст.	12	4	2	2		4	
Тема 2. Інтонаційна лексика в клавірних творах Й. С. Баха	12	4	2	2		4	

Тема 3. Композитори віденської класичної школи (Й. Гайдн, В.-А. Моцарт, Л.в. Бетховен).	17	6	4	2			5
Модульний контроль	4						
Семестровий контроль	15						
Разом		14	8	6			13
Усього за III семестр		60					
IV семестр. Змістовий модуль 2. Фортепіанне мистецтво XIX – XX ст.							
Тема 1. Фортепіанна творчість композиторів-романтиків: специфіка виконання	12	4	2	2			4
Тема 2. Фортепіанне мистецтво постромантичної доби	14	6	2	2			4
Тема 3. Українське фортепіанне виконавство.	15	4	2	4			5
Модульний контроль	4						
Семестровий контроль	15						
Разом		14	6	8			13
Разом	19	28	14	14			26
Усього за IV семестр		60					
Усього за II курс		120					

5. Програма навчальної дисципліни «Історія фортепіанного мистецтва»

III семестр. Змістовий модуль 1.

Розвиток фортепіанного мистецтва від витоків до другої половини XVIII ст.

Змістовий модуль 1. Розвиток фортепіанного мистецтва від витоків до другої половини XVIII ст.

Тема 1. Клавірне мистецтво XVI-XVII ст.

Французька клавірна школа XVII-XVIII століть. Ж. Шамбоньєр – один з перших представників французької клавірної школи. Жанри французьких клавесиніст (сюїта, мініатюра). Стилєві особливості музики французьких клавесиністів як проекція стилю «Рококо» (умовна зображальність, велика кількість орнаментики, зв'язок з танцювальними формами). Найвідоміші клавесиністи першої половини і середини XVIII століття. Ф. Куперена «Мистецтво гри на клавесині», його роль в розвитку виконавства і педагогіки. «Галантний» виконавський стиль і його характерні риси. Сонати Д.Скарлатті. Проблема орнаментики і особливості її творчого дозволу різними виконавськими школами.

Тема 2. Інтонаційна лексика в клавірних творах Й. С. Баха

Клавірна творчість І.С. Баха як збагачення досягнень в аспекті виконавської практики. Прогресивність бахівської школи гри на клавирі і її роль в історії фортепіанної педагогіки. Проблеми інтерпретації бахівських творів. питання артикуляції, темпу, фразування.

Уртекст і різні редакції. Виконавські і педагогічні принципи композитора в зв'язку з проблемами 3-часової інтерпретації. Найвідоміші виконавці бахівського клавір-ного спадщини - інтерпретатори бахівського творчості.

Тема 3. Композитори віденської класичної школи (Й. Гайдн, В.-А. Моцарт, Л. Бетховен).

Найвизначніші представники віденського класицизму - І. Гайдн, В. Моцарт, Л. Бетховен. Їх естетичні принципи, риси стилю, особливості фортепіанного письма. Контрастне зіставлення образних сфер як провідний принцип музичної драматургії. Типізація музичних образів і виразитільних засобів.

Основна література: 1,2,4,5.

Додаткова література: 2,3,7,10.

IV семестр. Фортепіанне мистецтво XIX – XX ст. Тема

Тема 1.

Фортепіанна творчість композиторів-романтиків: специфіка виконання

Загальна характеристика музичного романтизму. Творчість найбільших західноєвропейських композиторів першої половини XIX століття, зв'язок з буржуазно-демократичним національним рухом. Риси передового романтизму в творчості ряду композиторів і виконавця. Проблема синтезу мистецтв. Програмність в музиці. Нові жанри і форми, видозміна старих форм: фортепіанні мініатюри, романтичні варіаційні цикли, нове трактування сонатного циклу, фантазія, балади та ін. Нові художні проблеми, висунуті музичній літературі, і завдання піаніста-виконавця: пісенно-мовна виразність мелодій і «спів на фортепіано». Зразки та збагачення звукової палітри інструменту; проблеми темпу, ритму, педалізації. Ф.Шуберт, Ф.Шопен, М.Равель, С.Рахманінов, О.Скрябін, П. Чайковський

Тема 2.

Фортепіанне мистецтво постромантичної доби

Імпресіонізм, його відображення в фортепіанному творчості Дебюссі і Равеля. Новаторство в області фортепіанного язика, відкриття нових можливостей у використанні фортепіанної звучності (особливості фактури, гармонійної мови, нове почуття колорита і т.д.). Нова техніка композиторського письма, спроби виходу за межі «Рівномірної темперації» фортепіано. Зміни уявлення про звукову природу фортепіано і його нові можливості. А.Шенберг, І.Стравінський П. Хіндеміт

Тема 3.

Українське фортепіанне виконавство

Основні етапи становлення та розвитку фортепіанного виконавства України, аналітика про актуальність залучення до фортепіанної виконавської

практики творів сучасних українських композиторів як певного і переломного знаку часу та загальних тенденцій європейського мистецтва.

Основна література:1,2,4,5.

Додаткова література:5.6,8,10.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	7	7	7	7
Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3
Відвідування практичних занять	1	3	3	4	4
Робота на семінарському занятті	10	4	40	3	30
Робота на практичному занятті	10	3	30	4	40
Лабораторна робота					
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом		-	124	-	124
Усього		248 балів			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№	Зміст завдання	Академічний контроль	Бали
1	Ознайомлення зі специфікою фортепіанно-виконавської та педагогічної майстерності.	На практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
2	Опанування виконавських особливостей музики Й. С.Баха		5
3	Порівняння особливостей стилю виконання творів композиторів-романтиків.		5
4	Порівняння виконавських інтерпретацій творів композиторів-класиків		5
5	Особливості фортепіанного стилю ХХ ст.		5
6	Українські фортепіанні твори: специфіка та типологія		5

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

№	Модульна контрольна робота 1	Критерії оцінювання		Бали
1.	1-ше практичне завдання (<i>аналіз запропонованого твору та виявлення стильових особливостей</i>) 2-ге практичне завдання (<i>аналіз інтерпретацій</i>)	своєчасність виконання завдання	5	25
		повний обсяг виконання	10	
		якість виконання	10	
Максимальна кількість балів				25
№	Модульна контрольна робота 2	Критерії оцінювання		Бали
1.	1-ше практичне завдання (<i>аналіз запропонованого твору та виявлення стильових особливостей</i>) 2-ге практичне завдання (<i>аналіз інтерпретацій</i>)	своєчасність виконання завдання	5	25
		повний обсяг виконання	10	
		якість виконання	10	
Максимальна кількість балів				25
Усього				50

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Вивчення курсу закінчується екзаменом в IV семестре.

К-сть балів	Критерії
35 – 40	Відмінне володіння теоретичними знаннями з курсу. Грунтовна і повна відповідь на екзаменаційні питання.
30 – 34	Вияв студентом повних систематичних знань із дисципліни. Наявність у відповіді незначних помилок.
25 - 29	В загальному вірне виконання екзаменаційних завдань з певною кількістю суттєвих помилок.
20 - 24	Знання основного матеріалу курсу в обсязі, достатньому для подальшого навчання. Можливі суттєві помилки у відповіді.
15 - 19	Відповідь студента задовольняє мінімальні вимоги з навчальної дисципліни.
10 - 14	Відповідь студента поверхова, знання фрагментарні.
1 - 9	Студент виявив незадовільний рівень знань.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

- 1.Формування клавірної культури в епоху Відродження.
- 2.Найважливіші клавірні школи 16-17 століть.
- 3.Французька клавесинна музики. Ф.Куперен, Ж.Ф.Рамо.
- 4.Італійська клавірна музика. Д.Скарлатті.
5. Клавірним творчість Й.С.Баха. Проблеми виконання. Питання редагування.
6. Віденський класицизм в фортепіанній творчості. В. Моцарт-піаніст. Питання інтерпретації.
7. Бетховен. Фортепіанна творчість. Інтерпретація творів. Редакції творів.
8. Фортепіанні сонати Ф.Шуберта.
9. Ф.Шопен – творчий спадок: специфіка та типологія
10. Твори С. Рахманінова в контексті розвитку жанрів.
11. Фортепіанна спадщина О.Скрябіна
12. Імпресіонізм в фортепіанній музиці. К.Дебюссі
13. Особливості виконання фортепіанних творів М. Равеля
- 14.А. Шенберг, П.Хіндеміт, І.Стравінський специфіка стилю.
15. Українська фортепіанна музика ХХ ст.
16. Особливості виконавського стилю Ван Кліберна
17. Глен Гульд та його інтерпретації Й.С.Баха
18. Фортепіанні твори Ф.Ліста у виконанні А. Мікеланджелі та В. Горовиця
19. С.Ріхтер та його виконавський стиль.
20. Сучасні представники української виконавської фортепіанної школи.

6.6. Шкала відповідності оцінок.

Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	A	Відмінне володіння матеріалом. Виконання всіх видів та форм роботи з незначною кількістю помилок, що суттєво не змінюють відповідь. Наявне володіння знаннями щодо історії та стилістики виконання піаністів відповідно до епохи їх функціонування, вміння аналізувати їх інтерпретаційні погляди відповідно до дискурсу фортепіанного мистецтва.
82-89	B	Дуже добре. Рівень володіння матеріалом вище середнього. Наявні помилки, які не є значними, але відображають недостатньо ґрунтовно опрацьований матеріал.
75-81	C	Добре. Наявне володіння та орієнтація в матеріалі, але є суттєві помилки. Відповіді не

		грунтовні.
69-74	D	Задовільно. Рівень знань та володіння матеріалом не повне, в наявності недоліки у відповіді.
60-68	E	Достатній. Рівень володіння матеріалом середній, але в цілому наявні знання з відповідної дисципліни.
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання. Відсутність володіння термінологічним апаратом, знань щодо музичного стилю та фортепіанного мистецтва в цілому.
1-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Модулі	Змістовний модуль I			Змістовний модуль II		
Назва модуля	Розвиток фортепіанного мистецтва від витоків до другої половини XVIII ст.			Розвиток музичних здібностей в процесі інтегративної навчально-виконавської діяльності		
Кількість балів за модуль	124			124		
Заняття	1-4	5-8	9-14	6	7, 8	4
Лекційні	2	2	3	2	3	2
Семінари	1	1	2	1	1	1
Практичні	1	1	1	1	1	2
Назва навчального модуля (практичне заняття)	<p>Тема 1. Клавірне мистецтво XVI-XVII ст.</p> <p>Тема 2. Інтонаційна лексика в клавірних творах Й. С. Баха</p> <p>Тема 3. Композитори віденської класичної школи (Й. Гайдн, В.-А. Моцарт, Л.в. Бетховен).</p> <p>1*7=7 б. 1*4=4 б./ 10*4=40 б. 1*3=3 б./ 10*1=30 б.</p> <p>84 б.</p>			<p>Тема 1. Фортепіанна творчість композиторів-романтиків: специфіка виконання</p> <p>Тема 2. Фортепіанне мистецтво постромантичної доби</p> <p>Тема 3. Українське фортепіанне виконавство.</p> <p>1*7=7 б. 1*3=3 б./ 10*1=30 б. 10*4=40 б. 1*3=3 б./</p> <p>84 б.</p>		
Самостійна робота	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.
Модульна контрольна робота	25			25		
Види поточного Контролю	Екзамен – 40 балів					
Усього до екзамену 248 балів без урахування коефіцієнту Коефіцієнт – 4,2						

8. Рекомендовані джерела

Основна література

Основна (базова)

1. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано / А. Д. Алексеев. – М.: Музыка, 1978. – 287 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв – 2 екз.)
2. Баренбойм Л. А. Путь к музицированию. 2-е изд. – / Л. А. Баренбойм– Л.: Сов. композитор, 1973. – 270 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв 1 екз.).
3. Готсдинер А.Л. Музыкальная психология – М.: NB Магистр, 1993. – 190 с.
Посилання на електронний варіант: <http://elib.kubg.edu.ua/4868/>.
4. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Формування інструментально-виконавського досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва / Людмила Гаркуша, Ольга Економова. – К.: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2014. – 120 с. (в бібліотеці Інституту мистецтв є 4 екз.).
5. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога / Г. Г. Нейгауз. – [5-е изд.] – М. : Музыка, 1987. – 238 с. (в бібліотеці Інституту мистецтв 2 екз.)

Допоміжна

1. Альшванг А. Людвиг Ван Бетховен: Очерк жизни и творчества. - М.,1977
2. Бадура-Скода Е. и П. Интерпретация Моцарта. - М.,1972.
3. Бодки Е. Интерпретация клавирных творів Й.С. Баха-М.,1993.
4. Белза И. Фридерік Шопен. - М.,1968.
5. Браудо И. Артикуляция (О произношении мелодии) / И. Браудо.– Л.: Музыка, 1973.– 198с.
6. Гольденвейзер А. 32 сонаты Л.Бетховена: Исполнительский комментарий.-М., 1966.-248 с.
7. Любомудрова Н. Методика обучения игре на фортепиано / Н. Любомудрова. - М.: Музыка, 1992. – 231 с.
8. Таран І.М. Робота над музичним твором у процесі навчання гри на фортепіано / І. М. Таран. – Івано-Франківськ : Факел, 2000. – 34 с.
9. Цыпин Г. Обучение игре на фортепиано: Учеб. пособие для студентов /Г. Цыпин.– М.: Просвещение,1984. – 112
10. Шульгіна В. Українська педагогічна та виконавська школа. – К., 2003р.-210.

Додаткові ресурси

1. Міжнародний музичний культурологічний журна «Гармонія»
<http://harmony.musigi-dunya.az/ENG/publ.asp>
2. Нотний архів Б.Тараканова <http://notes.tarakanov.net/>
3. Ноти українських композиторів <http://ukrnotes.in.ua/>
4. Майстер-класи з викладання гри на фортепіано
https://www.google.com.ua/search?q=%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80+-%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B8+%D0%B7+%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B5%D0%BF%D1%96%D0%B0%D0%BD%D0%BE&source=nms&tbm=vid&sa=X&ved=0ahUKEwihhvzZ367dAhXpoIsKHxJAssQ_AUICygC&biw=1024&bih=409